

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**«ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ
В ПЕРІОД
СТАНОВЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ
ЕКОНОМІКИ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

КРИВИЙ РІГ

10 ЛИСТОПАДА
2022 РОКУ

**КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ГІРНИЧИХ НАУК УКРАЇНИ
ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»**

**«ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ
ГОСПОДАРЮВАННЯ В ПЕРІОД
СТАНОВЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ
ЕКОНОМІКИ»**

Збірник наукових праць

**Всеукраїнської науково-практичної
конференції**

10 листопада 2022 року

**Конференція присвячена 100-річчю Криворізького національного
університету та 20-річчю кафедри фінансів суб'єктів
господарювання та інноваційного розвитку**

Кривий Ріг – 2022

УДК 658.15:330.341.1(063)

Ф59

*Рекомендовано до друку Вченою Радою факультету економіки та управління
бізнесом Криворізького національного університету
(протокол № 4 від 28.11.2022 р.)*

Фінансово-економічні проблеми розвитку суб'єктів господарювання в період становлення інноваційної економіки: збірн. наук. прац. Всеукр. наук.-практ. конф., Частина 2, 10 лист. 2022р., Кривий Ріг : Криворізький національний університет, 2022. 713 с.

Організаційний комітет:

Турило Анатолій Михайлович, д.е.н., професор кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку Криворізького національного університету.

Корнух Оксана Валентинівна, к.е.н., доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку Криворізького національного університету.

У збірнику розміщено матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Фінансово-економічні проблеми розвитку суб'єктів господарювання в період становлення інноваційної економіки», яка відбулася 10 листопада 2022 року та проходила в online-режимі з використанням платформи MEET.GOOGLE.

У збірнику зібрані доповіді, які присвячені сучасним проблемам у фінансах, економіці, менеджменті а також економічним аспектам інтелектуальної власності та інноваційного розвитку України.

Збірник може бути корисним для науковців, підприємців, викладачів, аспірантів та студентів.

Конференція присвячена 100-річчю Криворізького національного університету та 20-річчю кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

Матеріали подано в авторській редакції. За зміст і орфографію матеріалів, додержання норм авторського права, достовірність наведених фактичних даних, посилань на джерела, імен та назв несуть відповідальність автори (співавтори) матеріалів. Організаційний комітет не завжди поділяє думку автора матеріалу.

©Криворізький національний університет, 2022

© Колектив авторів, 2022

Шановні учасники Всеукраїнської науково-практичної конференції!

Щиро дякуємо за участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції! Бажаємо Вам творчого натхнення та ефективного використання результатів наукової діяльності, мудрості, витримки та незламності духу!

Особлива подяка учасникам пленарного засідання за актуальні доповіді, активну участь в обговоренні проблемних питань, що створило плідну та незабутню атмосферу конференції:

Перерві Петру Григоровичу - д.е.н., професору, завідувачу кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин НТУ «ХП»;

Дубровському Сергію Станіславовичу - ректору Дніпровського технологічного університету

Череп Аллі Василівні - д.е.н., професору, декану економічного факультету Запорізького національного університету;

Бутнік-Сіверському Олександрю Борисовичу - головному науковому співробітнику економіко-правового відділу НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, доктору економічних наук, професору;

Мних Ользі Богданівні - д.е.н., професору кафедри маркетингу і логістики Інституту економіки і менеджменту Національного університету «Львівська політехніка»;

Вараві Ларисі Миколаївні д.е.н., професору, завідувачу кафедри менеджменту Криворізького національного університету;

Афанасьєву Євгену Вікторовичу, д.е.н., професору кафедри менеджменту Криворізького національного університету.

З повагою, організаційний комітет!

10 листопада 2022 року (260 день російського вторгнення в Україну)

Яловенко А. А. Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....	454
Ярошенко О. В. Криворізький національний університет ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ І ПАСИВАМИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	459

Частина 2. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТА ЕКОНОМІКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Cherep A.V., Andriukaitienė R.M., Voronkova V. G. Zaporizhzhia National University, Lithuanian Sports University MOTIVATIONS FOR THE SPIRITUAL GROWTH OF YOUTH IN ORDER TO INCREASE THE LEVEL OF DEVELOPMENT OF THE STATE.....	484
Андрощук Г.О. НДІ інтелектуальної власності НАПрН України АНАЛІЗ ЦИФРОВОГО ПІРАТСТВА: СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ, МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ.....	487
Беженар І. М. ННЦ «Інститут аграрної економіки» ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	493
Богашко О. Л. Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини ІНДИКАТОРИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКОНОМІЦІ.....	496
Будякова О. Ю. Київський національний університет технологій та дизайну БІОЕКОНОМІКА: ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ В ПЕРІОД СТАНОВЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	501
Бутнік-Сіверський О.Б. Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності Національної академії правових наук України (НАПрНУ України), Інститут після дипломної світи Національного університету харчових технологій (ІПДО НУХТ) ВЕКТОР РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ.....	505

Інноваційний розвиток підприємств (використання досягнень науки і техніки) в аграрному секторі сприятиме збільшенню асортименту і диверсифікації продукції, зменшенню соціальної напруги на селі та підвищенню добробуту сільського населення через створення робочих місць, розвитку сільських територій та їх інфраструктури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кохен Д. Багатство світу та бідність націй. Л.: Кембридж, 1998. С. 134-211.
2. Смоленюк А. П. Розвиток інноваційного підприємництва в агропромисловому виробництві: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. К., 2010. 20 с.
3. Бузовський Є. А., Скрипниченко Є. А. Інновації у розвитку підприємництва в аграрній сфері. Економіка АПК. 2009. № 1. С. 55-63.
4. Сіренко Н. М. Управління стратегією інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України : монографія. М., 2010. 416 с.
5. Дудник О.В. Інвестиційні стратегії підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу аграрних підприємств. Економіка АПК. 2016. № 5. С. 79–86

БОГАШКО О. Л.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
м. Умань, Україна

ІНДИКАТОРИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКОНОМІЦІ

Інновації необхідні для розвитку будь-якої економіки держави. Однак, статистичні показники, що використовуються для обліку, не повною мірою відображають потоки нововведень в інноваційній сфері, їх використання різними суб'єктами інноваційної діяльності, вплив інноваційної активності на конкурентоспроможність і ефективність виробництва, особливо в цифровій економіці.

Для розуміння ролі та масштабу інновацій, що відбуваються, необхідно звернути увагу на ключові тренди індикаторів інноваційного розвитку. Темпи змін дозволяють припустити, що в майбутньому структура економіки динамічно змінюватиметься: інноваційні компанії перетворять цілі галузі та всю економічну перспективу. Ці елементи загальної проблеми не розглядалися раніше. Запропонуємо та обґрунтуємо можливі шляхи їх вирішення. Розглянемо особливості інноваційної діяльності деяких світових економік.

Зараз ОЕСР (Організацією економічного співробітництва та розвитку) використовуються чотири групи показників, що описують різні аспекти інноваційної діяльності. До них відносяться: 1) статистичні показники розвитку сфери досліджень та розробок, або статистика науки (витрати на дослідження та розробки, величина науково-технічного потенціалу тощо); 2) патентна статистика (динаміка видачі охоронних документів на об'єкти інтелектуальної власності); 3) бібліометричні дані про наукові публікації та цитованість; 4) статистика технологічного обміну (баланс платежів, що характеризує міжнародний трансфер технологій) [1; 4].

Бібліометричні дані певною мірою відображають «інтенсивність та продуктивність» фундаментальних досліджень. Використання ж прикладною та внутрішньофірмовою наукою результатів фундаментальних досліджень не піддається жодним вимірам та оцінкам у рамках чинної системи розрахунку бібліометричних індикаторів. Показники технологічного балансу платежів характеризують лише потоки капіталу та технологій, але не дають можливості оцінити їх вплив на технологічну еволюцію у країні, а також на економічну та технологічну безпеку. Практично основним індикатором «інтенсивності» інноваційних процесів тривалий час залишаються показники статистичної науки. Проблема пошуку індикаторів інноваційної діяльності в даний час набула загального характеру та відноситься не тільки до інноваційної діяльності, але й до економіки, екології, соціальної сфери.

Таблиця 1 – Переваги США та Японії перед країнами ОЕСР в інноваційній сфері

Інноваційна активність США та Японії	
США:	Японія:
1) активний імпорт наукових результатів;	1) активний імпорт наукових результатів;
2) висока частка вчених та інженерів серед економічно активного населення;	2) висока частка вчених та інженерів серед економічно активного населення;
3) постійна координація досліджень у цивільній та військовій сферах;	3) постійна готовність приймати нововведення, створені поза фірмою і поза країною;
4) тісне співробітництво університетів та інноваційних компаній;	4) взаємодія між підрозділами, що ведуть наукові дослідження у компаніях та в університетах;
5) добре розвинена система забезпечення початківців високотехнологічних компаній стартовим капіталом;	5) стабільні відносини між фінансовим сектором та промисловістю, що сприяє реалізації довгострокових проєктів;
6) культурна традиція, що заохочує ризикові капіталовкладення та підприємницьку ініціативу;	6) культурна традиція, що заохочує використання чужого досвіду та внесення до нього поліпшувальних змін;
7) низька вартість ліцензування та патентування об'єктів інтелектуальної власності.	7) координація діяльності державних органів, університетів та підприємств;
8) спрощена процедура реєстрації підприємств та незначна кількість заборонних обмежень при їх створенні.	8) постійна висока мобільність кадрів усередині компаній.

Джерело: [2; 3; 4]

З метою компенсації відставання від США та Японії в інноваційній сфері, в країнах ОЕСР розроблено спеціальний план дій щодо підтримки інновацій, який передбачає роботу за такими напрямками:

- розвиток методів технологічного моніторингу та прогнозування;
- проведення НДДКР, безпосередньо орієнтованих на розробку інновацій;
- розвиток методів навчання та перекваліфікації;
- заохочення професійної мобільності вчених, інженерів та студентів;
- розвиток методів оцінки інновацій;

- покращання фінансування інновацій;
- удосконалення режиму оподаткування в інноваційній сфері;
- ефективний захист прав на інтелектуальну власність;
- спрощення адміністративних процедур під час створення венчурних фірм;
- створення сприятливого законодавчого середовища;
- стимулювання інновацій на малих та середніх підприємствах;
- привернення суспільної уваги до проблем інноваційної діяльності.

Вибираючи напрями для розвитку інновацій, в Україні варто насамперед нарощувати компетенції в галузях, які вже сьогодні мають серйозні конкурентні переваги, а також концентрувати зусилля на розвитку вибірових перспективних напрямків, де є сильний кадровий потенціал для розвитку галузі та значний попит на інновації з боку держави.

Конкурентоспроможність бізнесу дедалі більше залежить від ефекту масштабу. Для підприємств це означає необхідність виходу за межі ринку України та нарощування обсягів виробництва за допомогою можливостей експорту. Компаніям необхідно провести базові операційні покращення, у тому числі впровадити інструменти та системи ощадливого виробництва.

Наступний етап підвищення конкурентоспроможності за собівартістю – використання інструментів Індустрії 4.0 для підвищення ефективності внутрішніх процесів (включаючи віддалений моніторинг, автоматизацію інтелектуальної та фізичної праці, планування попиту, «розумне енергоспоживання» та інші заходи, що мають високий потенціал зниження витрат). Індустрія 4.0 відкриває можливості для підвищення продуктивності завдяки комплексу важелів, які можна використовувати не тільки у виробництві, а й на всіх етапах ланцюжка створення вартості. Своєчасне використання інструментів Індустрії 4.0 може допомогти українським компаніям досягти конкурентоспроможності за собівартістю та якості щодо міжнародних гравців, а оптимізація виробничих процесів рівня ефективності світових лідерів дозволить звільнити ресурси в розвитку НДДКР [3; 4].

Отже, нові винаходи та інновації стали необхідною частиною повсякденного життя. Швидкість їх розвитку та впровадження продовжує збільшуватися. Постановка амбітних цілей та вибір пріоритетів по всіх ключовим напрямкам інновацій (процесні, продуктові інновації та інновації бізнес-моделей) з урахуванням довгострокового горизонту – під час підготовки стратегії, інвестування, планування – запорука успіху компаній.

Бізнесу критично важливо розвивати нові компетенції, необхідні для створення та запуску на ринок інноваційних продуктів, а також для успішного впровадження нових технологій (портфельне управління, цифровізація, управління інноваційним процесом, принципи Agile).

Для реалізації інноваційної стратегії компаніям слід адаптувати свої операційні системи до умов ринку, що змінилися:

- слід забезпечити максимально широкий пошук можливостей для інновацій, у тому числі за межами власного бізнесу, наприклад, за допомогою налагодження партнерських зв'язків з міжнародними компаніями, регулярного обміну передовим досвідом, активного використання компетенцій всього ланцюжка створення вартості – постачальників компонентів, програмного забезпечення, а також замовників. Це дозволить не тільки знаходити та генерувати інноваційні ідеї, але й разом з партнерами просувати їх на ринок, наприклад, при тісній співпраці з постачальниками компонентів можна досягти оптимальної якості з найменшими витратами;

- дуже важливо побудувати налагоджений процес розробки та впровадження інновацій у компанії, який дозволить скорочувати цикл опрацювання ініціатив, швидко знижувати ризики та керувати ефективністю портфеля в цілому. Велику роль також грає налагоджена система роботи з партнерами та зовнішніми контрагентами по всьому ланцюжку створення вартості;

- необхідно забезпечити засоби та механізми управління та прийняття рішень – швидкого, ефективного, якісного та з мінімальними ризиками, а також можливість оперативного тестування концепцій. Серед іншого, ці інструменти

управління повинні забезпечити гнучке управління інвестиціями. При цьому найважливіший фактор у реалізації інноваційної стратегії та побудові ефективної операційної моделі – створення інноваційної культури та забезпечення компанії необхідними компетенціями. Компаніям необхідно адаптувати свої операційні системи (організаційну структуру, процеси, інструменти та ресурси) для забезпечення необхідної швидкості та гнучкості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богашко О. Л. Методологічні підходи до оцінки інтелектуального та людського капіталів. Науковий економічний журнал «Інтелект XXI». Випуск 1. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2017. С. 134–140.

2. Bohashko O. «The «Knowledge Triangle» Is a Modern Concept for Managing the Development of Education, Science and Innovation. Proceedings of the 35th International Business Information Management Association Conference (IBIMA), 1-2 April 2020, Seville, Spain. P. 5964–5971

3. Irawan T. ICT and Economic Development: Comparing ASEAN Member States. Int Econ Policy. 2014. 11:97–114. DOI: 10.1007/s10368-013-0248-5.

4. Kirilchuk S. P., Nalivaychenko E. V., Apatova N. V., Skorobogatova T. H., Boychenko O. V. Managing Intellectual Property in Information Economy. Astra Salvensis. 2018. Vol. VI. Sp. Iss. P. 711–721.

БУДЯКОВА О.Ю.

кандидат економічних наук, доцент кафедри смарт-економіки
Київський національний університет технологій та дизайну,
м. Київ, Україна

БІОЕКОНОМІКА: ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ В ПЕРІОД СТАНОВЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Побудова нового типу економіки – біоекономіки, стає пріоритетним, стратегічним та інноваційним напрямом розвитку все більшого числа країн [1, с. 451].

Людина залежить від природи, оскільки може жити лише завдяки використанню її багатств. Проте, розуміння того, що їх необхідно

Наукове видання

**«ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ
В ПЕРІОД
СТАНОВЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ
ЕКОНОМІКИ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(10 листопада 2022 року)

УКЛАДАЧ – О.В. КОРНУХ, КАНДИДАТ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК

МАТЕРІАЛИ ДРУКУЮТЬСЯ В АВТОРСЬКІЙ РЕДАКЦІЇ.
АВТОРИ ОПУБЛІКОВАНИХ МАТЕРІАЛІВ НЕСУТЬ ПОВНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПІДБІР,
ТОЧНІСТЬ НАВЕДЕНИХ ФАКТІВ, ЦИТАТ, ЕКОНОМІКО-СТАТИСТИЧНИХ ДАНИХ, ГАЛУЗЕВОЇ
ТЕРМІНОЛОГІЇ, ІНШИХ ВІДОМОСТЕЙ.

КРИВИЙ РІГ